

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС ЯК ПРОБЛЕМНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАРОДОВЛАДДЯ В УКРАЇНІ

Процес розбудови правової держави, формування громадянського суспільства нерозривно пов'язаний із вдосконаленням правосвідомості громадян, вихованням високого рівня загальної та політичної культури всіх суб'єктів суспільних правовідносин.

Події, які відбулися у лютому 2014 року засвідчили, що криза моральності влади є основним деструктивним фактором у розвитку держави. І, навпаки, патріотизм громадян є тією рушійною силою, яка змінює країну на краще.

З огляду на це, дискусійним залишається питання правового врегулювання використання правоохоронними органами України заходів адміністративного примусу, як засобу забезпечення законності в суспільстві. У першу чергу йдеться про застосування уповноваженими представниками органів виконавчої влади, у тому числі міліцією, спеціальних засобів адміністративного припинення: гумових кийків, засобів зв'язування, водометів, бронемашин світлозвукових пристроїв відволікаючої дії, газових гранат, пристроїв для відстрілу гумових куль, вогнепальної зброї тощо.

Проблемам адміністративно-правового врегулювання застосування заходів адміністративного примусу, а також правовому вихованню присвячені праці: О.В.Аграновської, О.М.Бандурка, І.І.Веремеєнка, І.П.Голосніченка, І.М.Даньшина, М.І.Єропкина, О.Е.Жалінського, М.І.Загороднікова, В.І.Ігітова., Л.В.Коваля, А.Е.Луньова, М.І.Матузова, І.Ф.Орзиха, Л.Л.Попова, В.П.Реутова, М.Е.Саввіна, К.В.Татарінцевої, В.О.Юсупова, О.М. Якуби та ін., однак комплексного дослідження із зазначеної проблематики не проводилось.

Метою статті є обґрунтування необхідності вдосконалення правового механізму забезпечення конституційних прав і свобод громадян України у процесі здійснення народовладдя.

Як зазначено у ст. 5 Конституції України “носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ ... Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державою, її органами або посадовими особами ...” [1, с. 34].

Народ України – це сукупність всіх громадян, які мешкають у межах держави, наділені виборчими правами і уповноважені здійснювати владу: шляхом делегування владних повноважень державі в особі її конституційних органів та органів місцевого самоврядування; через всеукраїнській референдум; виборчу народну законодавчу ініціативу та інші форми безпосередньої демократії.

Проблема полягає у тому, що на законодавчому рівні не визначено механізму реалізації громадянами свого права на зміну конституційного ладу, що стало одною з причин озброєного протистояння в м. Києві та загибелі людей.

Правоохоронці, керуючись ст.ст. 293-294 Кримінального Кодексу України, якими передбачена кримінальна відповідальність за групове порушення громадського порядку, масові заворушення та Законом України “Про міліцію” застосували спеціальні засоби адміністративного примусу та вогнепальну зброю, що призвело до негативного резонансу в державі [2, с.541-542].

Відповідно до чинного законодавства України особливістю застосування спеціальних засобів адміністративного примусу є індивідуальних характер прийняття рішення на їх застосування. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначається з урахуванням обставинки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника [3]. Отже, під час масових акцій протесту сила представниками влади має застосовуватись вибірково, по відношенню до окремих громадян з дотриманням принципу завдання мінімуму шкоди – лише для припинення протиправних вчинків [4, с. 120].

Крім цього, під час зазначених подій Президент України, як гарант Конституції був зобов'язаний вжити дієвих заходів щодо забезпечення прав і свобод громадян, які взяли участь у масових акціях протесту. Однак, вимоги широких верств населення було проігноровано. Постає питання юридичної відповідальності гаранта Конституції України за ситуацію, що склалася в країні. Відповідно до ст.108

Конституції України під визначення відповідальності Президента України підпадає лише його усунення з поста в порядку імпічменту [1, с. 244].

Як наслідок, порушення представниками влади законності, ігнорування настроїв громадянського суспільства призвело до загибелі у сутичках з правоохоронними органами більше ста чоловік.

Таким чином, у законодавстві України не існує збалансованого правового механізму із зазначеної проблематики, що призвело до трагічних наслідків.

Отже, з метою забезпечення конституційного права громадян на здійснення народовладдя, дотримання законності в суспільстві потребує негайного прийняття Закон України “Про застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї”, у якому слід визначити права і обов’язки суб’єктів, уповноважених застосовувати спеціальні засоби адміністративного примусу, а також права громадян, які можуть постраждати від такого впливу.

Разом з тим, існує нагальна потреба у посиленні відповідальності органів державної влади за реалізацію в Україні громадянами своїх конституційних прав і свобод. З цією метою ч. 2 ст. 108 Конституції України доцільно доповнити реченням: “у зв’язку з неналежним виконанням своїх конституційних обов’язків”, а також внести відповідні зміни до Закону України “Про Конституційний Суд України” щодо визначення механізму реалізації зазначеної правової норми.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 року. – К.: ВЕЛЕС, 2003. – 64 с.
2. Науково-практичний, коментар до Кримінального кодексу України під загальною редакцією Потебенька М.О., Гончаренка В.Г. – Київ, – “ФОРУМ”, 2001, у 2-х ч. – 942 с.
3. Закон України “Про міліцію” // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/565-12>.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник. – Київ: Українська академія внутрішніх справ. 1995. – 177с.